

mange dysser og landsbyens udskiftningskultur. I skoven finder du 15 fredede fortidsminder, heraf 7 meget flotte langdysser. De er et besøg værd. Skoven er en fantastisk alsisk bondeskov og rummer spændende fugleliv og grupper af dåvildt. Skoven er i privateje, men du kan vandre ad gode veje og stier.

De eftertragtede Dådyr

I skovene på Als kan du støde på bestande af Dådyr. Især i sommerhalvåret er de nemme at kende på deres rødbrune pels, mørke rygstribe og hvide pletter på ryggen. De dådyr vi i dag ser på Als er undsluppet fra dådyrfarme.

På Als har dåvildt været fredet i mange år, men nu er der atter jagttid på dyrene omkring Nørreskoven. Dådyrene er generelt meget tillidsfulde over for mennesker og kan ofte være nærgående. Derfor er naboerne til skovene på Als godt trætte af dådyrene der bruger deres haver som foderplads.

Turforslag - Fantastiske naturoplevelser

Mjels er en natur- og kulturhistorisk perle. Flere vandruter omkring Mjels Sø er beskrevet i særlige foldere. Mjels Sø er et ideelt udgangspunkt for mange ture til fods, på cykel eller i bil.

En tur på cirka 9 km. Gå langs Røde Næb, Lyngen og retur ad Elsbjergvej, Ærtebjergvej syd om Smedebjerg der ligger 34 m over havet. Herfra videre langs Havreløkke tilbage til Mjels.

Eller tag den store tur via landsbyen Broballe og Lusigvej gennem Brandsbøl Skov. Fra Brandsbøl gå tilbage ad Oksbølvej, Kokhøjvej og langs stien på nordsiden af Mjels Sø. På turen kan du danne dig et godt indtryk af den afvandede Bund Sø og måske forstille dig hvordan søen vil tage sig ud hvis der atter kommer vand i den.

64973 · 06.2011

Mjels

Naturnet Als

Sønderborg Kommune
Naturafdelingen
Rådhusvej 10
6400 Sønderborg
www.sonderborgkommune.dk

Naturnet Als
Støttet med Tips-
og Lottomidler
til Fritidslivet

Mjels · Sådan udviklede landskabet sig

Tunneldalene på Nordals strækker sig fra Bundsø over Mjels Sø til Mjels Vig, fra Oldenor til Nordborg Sø og fra Hopsø over Nordborg Sø til Karlsminde i syd.

Fjordlandskabet opstod da havet steg i stenalderen, men i 1600-1700-tallet blev Oldenor og Mjels Sø afsnøret fra havet. I 1800-tallet forsøgte man at øge landsbrugsarealet ved at afvande området.

Fortællingerne om halvøen Mjels handler meget om havets indflydelse på landskabet og på livet i området.

Dæmninger, broer og vadesteder

Logistikken var tidligere en stor udfordring på Mjels på grund af de mange fjordarme. Selv den korte transport var besværlig fordi rejsende og varer skulle skifte fra vogn til båd. Ved både Mjels og Broballe har der dog sandsynligvis fra gammel tid været et lavvandet vadested.

Hertug Hans den Yngre sørgede for at udbygge transportmulighederne til Mjelsområdet. Omkring 1590 byggede han en dæmning ved Broballe og en fra Steg over Gabet til

Stegshoved og videre til Farresdam. En stormflod ødelagde det gigantiske dæmningsarbejde i slutningen af 1600-tallet, og der var atter åbent hav til Mjels og Dyvig. Under vandet kan man stadig se rester af dæmningerne, og pas-sagen over Gabet er udpeget som kulturarvsareal.

Dæmningen ved Oldenor er måske bygget i kølvandet på stormfloden for at fastholde det inderste af fjordarmen som sø. Under krigen i 1864 blev der anlagt en pælebro over Stegs Gab, men den holdt kun i få år.

Fjord, sø, mark og sø igen.

De indre fjordarme var søer frem til slutningen af 1800-tallet. Herefter blev Oldenor, Mjels Sø og Bund

Sø kunstigt afvandet ved hjælp af pumpestationer, og samtidig forsvandt det oprindelige plante- og dyreliv. De afvandede marker var gennem mange år gode at dyrke, men senere blev jorden mindre god.

I 1993 blev Oldenor genskabt som ferskvandssø på knap 50 hektar, og i 2006 fulgte Mjels Sø efter. Den ligger i en meget lang og smal tunneldal, og med sine 45 hektar vandflade og 10 hektar bredareal er området attraktivt, så der i dag igen er skabt et spændende liv af planter og dyr.

Det gamle, gule pumpehus ved Mjels Sø er bevaret, og det er helt unikt. Huset er restaureret, så du her kan nyde en pause, din madpakke og naturen.

'E Govl' er en del af Alsstien, og denne tur byder på en fantastisk udsigt forbi stejle skrænter langs Mjels Vig til Oldenor. På ruten kan du finde en GeoCaching-skat.

Havørnens op- og nedture

En bjergtagende oplevelse får du på turen langs Oldenor hvor du kan være heldig at se Havørnen fiske efter føde i søen. Havørnen er 75-103 cm og har et vingefang på 190-260 cm. Det er Nordeuropas største rovfugl.

I 1880'erne var der en bestand på cirka 50 par, men arten blev udryddet som ynglefugl i Danmark i 1912. Havørnen genindvandrede som ynglefugl i Danmark i 1995, og i dag har vi knap 20 par.

Den mangfoldige Brandsbøl Skov

I den sydlige del af Mjelsområdet ligger Brandsbøl, Brandsbølmark og Brandsbøl Skov. Landsbyen Brandsbøl og området syd for er udpeget som et værdifuldt kulturmiljø på grund af kulturlandskabet med bopladser, de